

Aan Provinciale Staten van de provincie Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Betreft:
Positie Provinciale Staten in de
kernenergie discussie

Assen, 13 februari 2006

Kernenergie is een energiebron uit de vorige eeuw met weinig antwoorden op de problemen van nu en de toekomst. De discussie over het al dan niet opschalen van kernenergie in Nederland door het neerzetten van nieuwe centrales, wordt helaas nu ook door de minister omarmd. Afhankelijkheid van olie en gas uit andere landen en het niet kunnen halen van de klimaatdoelstellingen worden daarbij als argumenten aangevoerd.

Er is voor maximaal de komende 50 jaar voldoende uranium om de huidige centrales te voeden. Het afval blijft echter ruim 200.000 jaar gevaarlijk, met alle risico's van terrorisme, lekkages en verspreiding van nucleair materiaal naar minder stabiele landen.

Drenthe heeft direct met deze discussie te maken. Voor het afval van kerncentrales is immers geen oplossing beschikbaar. De Drentse ondergrond was lange tijd in beeld voor de opslag van dit gevaarlijke materiaal.

De Drentse Staten hebben zich door middel van het POP-II uitgesproken tegen opslag van afval in de Drentse ondergrond. Tegen deze achtergrond vragen wij de Provinciale Staten zich uit te spreken tegen uitbreiding van het aantal kernenergiecentrales in Nederland.

U heeft, met de tweede energienota op komst, de alternatieven in handen. Onze reactie op de startnotitie, die bij deze brief is gevoegd, geeft het aan: besparing en klimaatneutraliteit zijn daarbij de kernbegrippen. Als wij, met zijn allen, de aanwezige besparingspotentie gaan benutten, is de oprichting van extra energiecentrales niet nodig en hoeft de kernenergie discussie niet opnieuw gevoerd te worden.

Daarom vragen wij u:

Laat zien dat de (provinciale) klimaatdoelen *wel* kunnen worden gehaald.

Maak *energiebesparing* tot kerndoel van het energiebeleid.

Maak de provinciale organisatie *klimaatneutraal*.

Zorg dat besparing en klimaatneutraliteit uitgangspunten worden bij *alle* grote plannen.

Spreek u sterk uit tegen kernenergie en tegen opslag van kernafval in de ondergrond van Drenthe.

Hoogachtend,
Namens de Milieufederatie Drenthe

Reinder Hoekstra
(directeur)

Aan het College van Gedeputeerde Staten
van de Provincie Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Betreft:
Reactie op "Energiek Drenthe", startnotitie
Energiebeleid 2006-2010

Assen, 31 januari 2006

De noodzaak en urgentie voor een krachtig(er) provinciaal energie- en klimaatbeleid is groot. Dit blijkt zowel uit de startnotitie zelf als uit recente verkenningen. Niet alleen vanuit het oogpunt van klimaat maar ook vanuit onze (economische) afhankelijkheid van fossiele energiebronnen is een trendbreuk en transitie harde noodzaak en haalbaar. De provincie kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Onze inzet is daarbij gericht op een **klimaatneutraal Drenthe** waarbij **energiebesparing** het prioritaire speerpunt hoort te zijn. Een vermindering met tweederde van ons huidige energiegebruik hoort de rode draad te zijn van ons handelen.

Deze lange termijn opgave en beleidsdoelen zijn ook terug te vinden in de provinciale startnotitie. De Milieufederatie Drenthe kan zich hierin vinden. Ze sluiten goed aan bij onze eigen beleidsvisie op het gebied van een duurzame energievoorziening¹.

De beleidsinhoudelijke en programmatische vertaling van deze uitgangssituatie en de concrete vertaling in intensivering van beleid komen in deze startnotitie echter onvoldoende uit de verf.

Onduidelijk is hoe de gekozen aanpak en speerpunten aansluiten bij de beleidsopgave, welke rol economische haalbaarheid in het geheel gaat spelen en/of met de voorgestelde middelen en instrumenten de doelen worden bereikt.

Hoewel wij positief zijn over de provinciale inzet op het gebied van energie en klimaat moeten we ook constateren dat het beleid in de afgelopen periode onvoldoende effect heeft gehad.

Wij zijn ervan overtuigd dat dit beeld met de huidige bestuurlijke inzet en het statenbrede draagvlak gekeerd kan worden en we willen ons samen met diverse partners inzetten voor een ambitieus en effectief klimaatbeleid. Vanuit dit oogpunt hebben we deze reactie opgesteld. Deze reactie bestaat uit twee delen. In de brief worden een aantal algemene beleidsuitgangspunten besproken en voorstellen en aanscherpingen aangedragen. De bijlage gaat in op een zestal specifieke zaken uit de startnota.

¹ Zie ook onze brochure "Energiek Drenthe; op weg naar een duurzame energievoorziening", Assen, september 2000.

De uitgangspunten van de startnotitie

Provincie als regisseur

Eén van de uitgangspunten van de notitie is dat de provincie de regisseur wil zijn en een spilfunctie wil vervullen in het geheel. Deze ambitie van de provincie juichen wij toe. Dat houdt niet in dat alle uitvoeringslijnen in handen moeten zijn van de provincie. Integendeel: het in onderling overleg verdelen van verantwoordelijkheden naar andere organisaties en partners en het benutten van hun specifieke sterke punten kunnen het energiebeleid een sterke impuls geven. Via (prestatie-)afspraken zijn deze ook af te rekenen.

Afgeven van verantwoordelijkheden aan anderen betekent ook investeren in bestuurlijk draagvlak bij de andere partners. In de notitie wordt opgemerkt dat bestuurlijk draagvlak bij gemeenten afkalft. De milieufederatie mist in de notitie de aanpak van dit structurele probleem. De provincie zal in de energienota duidelijk moeten maken op welke manier het bestuurlijk draagvlak weer wordt vergroot.

In dat kader pleiten wij er ook voor om gezamenlijk met andere partners aan het uitvoeringsprogramma te werken. Er zijn bij de verschillende organisaties veel concrete ideeën voor mogelijke projecten. Klimaatverandering en CO2 vormen een probleem van ons allen en de verantwoordelijkheid wordt ook door vrijwel alle organisaties gevoeld.

Met een provinciale 'task force klimaat' en een breed en gezamenlijk op te zetten actieprogramma op het gebied van energiebesparing zou vorm gegeven kunnen worden aan verbreding van de aanpak en verantwoordelijkheden. De inzet van de startnotitie is nu nog teveel 'nota van de provincie' en te weinig 'inzet van Drenthe'.

Wij ondersteunen het initiatief Energy Valley, maar dit heeft een bredere doelstelling dan duurzame energie en klimaatbeleid. De provincie dient te bewaken dat de middelen die vanuit de Energienota worden gereserveerd voor Energy Valley daadwerkelijk worden gelabeld aan klimaatvriendelijke oplossingen en energiebesparing. Ook hierin heeft de provincie een regisseursrol te vervullen.

Doelstellingen

De tekst en/of ambitie van de startnotitie draagt in onze ogen een te ambivalent karakter. Enerzijds is het een stuk van scherpe doelen, trendbreuk, "keuzes maken" en "regisseren"; anderzijds spreekt er veel twijfel in door. Twijfel bijvoorbeeld of de in het verleden gestelde doelen wel gehaald kunnen worden.

In paragraaf 1.a.3 geeft de notitie aan dat de besparingen die nodig zijn om een duurzame energievoorziening te bereiken (terugdringen van de huidige energievraag met 65% in 2050) een haast onmogelijke opgave vormen. Ook in andere tekstdelen geeft de provincie aan gestelde doelen waarschijnlijk niet te halen. Dat de provincie in haar eentje niet het mondiale energievraagstuk kan oplossen is een terechte constatering. Maar de provincie heeft wel een grote rol te vervullen in het bereiken van een duurzame energievoorziening op regionale schaal. Zij kan er vanuit deze regio veel aan doen om een oplossing van het energievraagstuk dichterbij te brengen.

De milieufederatie roept de provincie daarom met klem op de strijdbijl niet nu al te begraven. In en buiten de provincie zijn veel partners die met de provincie aan hetzelfde doel werken en willen blijven werken.

Diverse lange termijnstudies laten zien dat besparingspotentieel in vele sectoren aanwezig is. De doelstellingen die de notitie vermeldt zijn haalbaar, maar wellicht niet met de daarvoor ter beschikking gestelde middelen. De Energienota zal moeten kwantificeren welke extra middelen en inzet nodig zijn om deze doelen alsnog te behalen.

Wij stellen daarom voor de lange en korte termijndoelen zowel voor de diverse onderdelen als voor diverse sectoren beter te specificeren. Daarbij moeten de provinciale inzet en de onderdelen van het beleidsprogramma zoveel mogelijk worden gekwantificeerd (beoogde bijdragen van diverse programma's, instrumenten en projecten aan de diverse doelstellingen).

Provincie als voorbeeld: klimaatneutraal

De provincie heeft, zoals zij zelf aangeeft, een voorbeeldfunctie. Wij roepen de provincie op om een traject te starten om als organisatie klimaatneutraal te worden. Besparing, groene energie en compensatie samen kunnen ervoor zorgen dat het provinciale apparaat daadwerkelijk volledig Klimaatneutraal gaat functioneren. Deze aanpak zou verbreed kunnen worden naar andere partners. Ervaringen van de provincie kunnen ook andere (overheids-)organisaties helpen om de stap te maken naar een daadwerkelijk klimaatneutraal functioneren.

Het speerpunt energiebesparing

De Milieufederatie Drenthe juicht het toe dat energiebesparing een zo prominente functie krijgt toebedeeld in de provinciale energienota. Terecht wordt opgemerkt dat een duurzame energievoorziening slechts kan plaatsvinden na een grote reductie van de energievraag.

In het speerpunt wordt de nadruk (wederom terecht) gelegd op reductie in de gebouwde omgeving.

De wijze waarop nu wordt gewerkt aan het onderwerp Duurzaam Bouwen is een compliment waard. Door samenwerking te initiëren tussen corporaties, marktpartijen en maatschappelijke organisaties laat de provincie dit onderwerp weer leven en worden concrete resultaten haalbaar.

Helaas wordt in het speerpunt energiebesparing een aantal doelgroepen niet bediend. Het gebruiksgedrag van huishoudens wordt, ondanks de stijgende energielasten, niet ter sprake gebracht. Ook wordt de indruk gewekt dat technische maatregelen bij renovatie en nieuwbouw alleen het energieverbruik in deze sector kunnen terugdringen. Uit ervaringen blijkt dat dat laatste niet het geval is. Samengaan van technische en gedragsmaatregelen zijn absoluut noodzakelijk om een besparing blijvend in stand te houden en economische haalbaar te maken.

We roepen de provincie daarom op om in haar handelen ook het gedrags- en bewonerscomponent te betrekken. Wij verzoeken de provincie dan ook met klem om haar bestaande plannen voor energiebesparing bij huishoudens met lage inkomens via het project "Energiebesparing bij lage inkomens" te handhaven en mogelijk te maken. Dit ondanks het feit dat de landelijke subsidieverstrekker dit project niet heeft gehonoreerd. Juist deze projectopzet weet technische componenten op een praktische wijze te koppelen aan gedragscomponenten waardoor energiebesparing iets blijvends wordt.

Daarnaast roepen wij de provincie op om projecten die zich richten op gedragsmaatregelen en eenvoudige niet-bouwtechnische maatregelen te ondersteunen om zo een totaalpakket in de provincie Drenthe mogelijk te blijven maken.

Mobiliteit en bedrijven

De grootste CO₂-emissies vinden plaats in de sectoren huishoudens, verkeer- en vervoer en industrie.

Voor de sectoren verkeer en vervoer en bedrijven wordt echter geen uitwerking gegeven. In onze ogen is dat een gemiste kans. De uitwerking van het onderdeel besparing is mede daardoor onvoldoende om de gestelde besparingsdoelstellingen dichterbij te brengen. De provinciale overheid kan op het niveau van fysieke infrastructurele ingrepen, ruimtelijke plannen en via stimulering (bijvoorbeeld van zuinige wagenparken) een grote rol spelen om CO₂-reductie op mobiliteitsgebied te bewerkstelligen.

We stellen voor dat de provincie als uitgangspunt neemt dat alle grote werken en infrastructurele plannen voortaan zo CO₂ neutraal mogelijk uitgevoerd worden (best technical means). Wij stellen voor dit uitgangspunt ook op te nemen voor de aanpak van de N33

Het uitgangspunt van CO₂ neutraal kan echter ook voor de andere ruimtelijke plannen worden ingevoerd. Op deze wijze wordt recht gedaan aan het POP II, waarin een milieu- en energietoets wordt voorgesteld bij ruimtelijke plannen. CO₂-neutraliteit kan voor de energieparagraaf en milieutoets als sterk referentiekader dienen.

Naar onze mening neigt de notitie naar een te smalle aanpak waar het bedrijven betreft. Door zich alleen te richten op vergunningverlening wordt het hele MKB 'gemist'. Wij stellen voor dat de provincie in samenwerking met doelgroepen/bedrijfsleven een bredere aanpak ontwikkelt, waarbij de potentie van parkmanagement-organisaties wordt benut en waarbij naast de poot vergunningverlening ook andere middelen en organisaties worden ingezet om bedrijven te betrekken bij het klimaatbeleid.

Energiebesparing nog sterker

Gezien de beleidsopgave, de provinciale rol en het karakter van de overige speerpunten is het de vraag of besparing niet het centrale speerpunt van de energienota moet gaan vormen. Daarbij moet goed worden gekeken naar de **positieve economische impuls** die energiebesparing oplevert voor bedrijven en inwoners. Zeker voor bedrijven worden de energielasten steeds hoger. In Groningen worden fabrieken al in hun voortbestaan bedreigd. De positieve economische impuls die van energiebesparing uitgaat moet in de nota veel meer tot uiting worden gebracht en het liefst worden gekwantificeerd. Als de provincie haar strategie van "verleiding" ten uitvoer wil brengen is kwantificering van deze positieve impuls noodzakelijk.

Bodem

Het gebruik van de bodem als energie (opslag) medium juichen wij toe. Het toepassen van warmte-koude opslag heeft een sterke impuls nodig. De provincie moet daarbij vooral heldere randvoorwaarden stellen, waarbinnen van het medium bodem gebruik kan worden gemaakt.

Duurzame energie

Ook voor duurzame energie geeft de provincie aan het in het verleden gestelde doel waarschijnlijk niet te bereiken. Hier missen we een uitvoeringsprogramma, dat recht doet aan de doelstellingen en de aanwezige potentie van Drenthe. Op welke manier wordt er gebruik gemaakt van de aanwezige potentie en op welke wijze en tegen welke inzet kan de potentie worden vergroot? In welke mate dragen de activiteiten bij aan de gestelde doelen? En welke inzet is nodig indien de provincie de gestelde doelen wel wil behalen?

Windenergie

De ruimte die het landschap van Drenthe biedt voor grootschalige windenergieopwekking is beperkt, maar is groter dan de nu voorgestelde potentie van 15 MW. **Op grond van landschappelijke criteria achten wij taakstelling van 35 MW voor 2010 realistisch en haalbaar. Verdere verhoging van deze opgave zal snel ten koste gaan van landschap.** Wij stellen voor eventuele verdere verhoging met name in noordelijk verband te bezien (kustlocaties) en rekening te houden met een groter potentieel dat op zee mogelijk is voor de middellange termijn.

Wildgroei van windmolens in Drenthe dient voorkomen te worden. Wij roepen de provincie op om een uitwerkingsplan op te stellen, waarin op basis van heldere criteria en een goede landschappelijke inpassing een keuze wordt gemaakt voor een (beperkt) aantal locaties waar plaatsing van windmolens mogelijk is.

Zonne-energie:

In de startnotitie ontbreekt de inzet op zonne-energie en de rol die deze kan gaan vervullen volledig. Onterecht naar onze mening. De ontwikkeling van zonne-energie voor zowel nieuwbouw als bestaande bouw zal zeker voor de middellange termijn een belangrijke mogelijkheid zijn om besparing en CO₂-reductie te bereiken.

Gezien de huidige kosten kunnen als overbrugging van de huidige periode met name zonneboilers een belangrijke weg banen. Wij stellen voor dat de provincie een brede aanpak voor toepassing van zonneboilers zowel in bestaande woningbouw als in nieuwbouw stimuleert.

Biomassa

De inzet op biomassa van de provincie zal doordacht moeten gebeuren. Niet iedere biomassa grondstof is CO₂ neutraal en van niet iedere grondstof kan worden gezegd dat ze waarlijk groene stroom levert.. De provincie kan op basis van de nu voorhanden zijnde gegevens al een onderscheid maken tussen "vieze" en "schone" biomassa.

Wij stellen voor dat de provincie via haar energieprogramma zich alleen richt op de stimulering van schone biomassa en in haar beleid het onderscheid tussen schone en vieze Biomassa benoemt.

Kernenergie

Gezien het standpunt van de provincie met betrekking tot opslag van kernafval in de ondergrond en wetende dat het probleem van afval en proliferatie absoluut nog niet is opgelost vragen wij u provincie in de energienota op te nemen dat kernenergie geen deel uit maakt van de door de provincie voorgestane duurzame energievoorziening.

Wij verwijzen u graag naar onze brochure "Kernenergie: niet doen", die is bijgevoegd.

Tot slot

De Milieufederatie Drenthe is één van de partners die de provincie kan bijstaan in het bereiken van het doel van een duurzame energievoorziening. Onze rol bestaat vooral uit het stimuleren en aanjagen van initiatieven op het gebied van energiebesparing en het via voorlichting en communicatie vergroten van het draagvlak voor klimaat- en energiebeleid. Daarover hebben we uiteraard concrete ideeën, waarover wij graag met de provincie in gesprek willen blijven.

Wij zien er hoe dan ook naar uit om tijdens de uitvoering van de Energienota 2 samen met de provincie en anderen aan CO2-reductie in een Energiek Drenthe te werken.

Hoogachtend,
namens de Milieufederatie Drenthe:

Christiaan Teule
(beleidsmedewerker)

Bijlage bij reactie op 'Energiek Drenthe'

Naast het gestelde in de brief willen wij nog een aantal overwegingen meegeven voor de Energienota.

Hoofdstuk 2 De rol van de provincie

De keuze van de projectcriteria:

Dat de provincie criteria benoemt om projecten te ondersteunen is toe te juichen. De provincie wil zich richten op de zgn. “grote klappers”. Transities worden echter niet van de ene op de andere dag gerealiseerd. Zoals de provincie ongetwijfeld zelf heeft ervaren zijn voor “werken aan transities” processen nodig die soms wel, maar vaak geen “grote klappers” zijn en geen “economische haalbaarheid” in zich dragen. Kleinere, lokale initiatieven met een groot gedragselement zijn een voorbeeld. Door alleen in te zetten op ‘grote’ projecten of economische initiatieven kan het draagvlak bij de inwoners van Drenthe om zich in te spannen voor een duurzame energievoorziening wel eens teruglopen. Ruim daarom in de nieuwe nota plaats in voor gedragscomponenten en bewonersparticipatie.

De rol van communicatie

Er liggen voor de provincie in de komende jaren kansen om via en met behulp van haar verschillende partners boodschappen goed uit te dragen. Wij roepen de provincie op om niet zelf een marketing- en communicatiestrategie uit te gaan vinden. Landelijke en provinciale partners bieden goede aanknopingspunten voor een effectief communicatiebeleid. Zoek aansluiting bij huidige en toekomstige initiatieven van de partners en versterk deze waar dat wenselijk/noodzakelijk is om de boodschap nog beter over te brengen. Naast een gezamenlijk uitvoeringsprogramma, waarin alle partijen een eigen rol en verantwoordelijkheid hebben, kan ook een gezamenlijk communicatieprogramma tot ontwikkeling worden gebracht.

Hoofdstuk 4 Speerpunten Energienota 2

Energie in ruimtelijke plannen

Door alleen de grote plaatsen te noemen in dit kader wordt waarschijnlijk ten onrechte de indruk gewekt dat activiteiten op dit gebied in de kleinere gemeenten niet belangrijk zijn. In de afgelopen jaren zien we bij diverse kleinere gemeenten een duidelijke teruggang in aandacht voor energiebesparing. Aan tafel zitten bij bespreking van de woonplannen van bijvoorbeeld gemeenten als Tynaarlo en Noordenveld is voor de provincie onontbeerlijk om ook in de kleinere gemeenten draagvlak voor klimaatbeleid te behouden.

Energie in de gebouwde omgeving

Zoals de nota terecht opmerkt is de potentie in de gebouwde omgeving enorm. Het zou de aanpak van de provincie versterken indien de provincie aangeeft wat op middellange termijn de doelstelling is op het gebied van besparing in de gebouwde omgeving, die ze met haar partners wil bereiken. Op welk percentage mag de provincie worden afgerekend en op welke manier en binnen welke termijn wordt aan dat deel vormgegeven?

De wijze waarop in de bebouwde omgeving wordt gewoond en gewerkt is van doorslaggevende invloed op de te bereiken besparingen. Blijvende gedragsbeïnvloeding en herhaling van de boodschap is noodzakelijk. De provincie kan dit, ook binnen de door haar gesteunde projecten, stimuleren.

Hoofdstuk 5 Lopende activiteiten

Parkmanagement.

De inzet van de provincie op duurzaam ondernemen loopt voor een groot gedeelte via het parkmanagementtraject. Het is belangrijk om in de parkmanagementtrajecten het milieudoel niet uit het oog te verliezen. Maar al te vaak blijkt uit voorbeelden dat vanuit een parkmanagementorganisatie wordt gekozen voor de goedkoopste oplossing in plaats van de meest duurzame. We vragen daarom de provincie om samen met haar partners een project te starten waarin energiebesparing op parkmanagementterreinen centraal komt te staan. Zo kan aan het speerpunt energiebesparing voor de doelgroep Bedrijven invulling worden gegeven

LED

Door gezamenlijke inkoop van stroom en door energiebesparing in het kader van LED komen bij de gemeenten financiën vrij. Tot nog toe is dat helaas niet ingezet voor een intensivering van het gemeentelijke energiebeleid. Op grond van de bestuurlijke afspraken en de afspraken uit het LED mogen we van gemeenten een actievere rol verwachten. Wij roepen de provincie op om te werken aan een steviger inzet van de gemeenten op het gebied van energie en klimaat, waarbij LED een van de instrumenten kan zijn.

Nu in 2006 de prijs voor groene stroom hoger blijkt te zijn dan die van grijze stroom dreigt de situatie dat binnen LED een aantal gemeenten weer zullen gaan overstappen op grijze stroom. Wij roepen de provincie op om te doen wat in haar vermogen ligt om de gezamenlijke inkoop van groene stroom door de Drentse gemeenten in het kader van LED in stand te houden.